

ADVIES

Een substantiële vermindering van het aantal dierproeven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest : principenota

Uitgebracht door de Raad van Bestuur van

4 december 2017

Aanvrager	Staatssecretaris Bianca Debaets
Aanvraag ontvangen op	30 oktober 2017
Aanvraag behandeld door	Raad van Bestuur
Aanvraag behandeld op	4 december 2017
Advies uitgebracht door de Raad van Bestuur op	4 december 2017
Advies bekrachtigd door de Plenaire zitting van	20 december 2017

Vooraf

De Staatssecretaris voor dierenwelzijn heeft zich tot de Raad gericht met betrekking tot een principenota, die de Brusselse Regering op 19 oktober 2017 heeft aangenomen.

Het advies van de Raad ter zake wordt gevraagd, gelet op de impact op de economie in het Gewest.

De ter advies neergelegde nota geeft in zijn « stappenplan voor de korte termijn » aan dat « overleg hierover cruciaal is », met de betrokken actoren, meer bepaald onderzoeksinstellingen, universiteiten en industrie.

Daarnaast geeft de nota aan dat er op het nationale niveau een samenwerking met de andere twee Gewesten wordt georganiseerd met het oog op de oprichting van het Belgisch Centrum voor alternatieven voor dierproeven.

Context

De aanhangigmakingsbrief van de Staatssecretaris geeft aan dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sterk inzet op de bescherming van proefdieren en daarin een voortrekkersrol binnen België wil spelen.

Op het vlak van het proefdierenbeleid voorziet het Regeerakkoord van 2014 immers om de proeven op dieren tot het strikt noodzakelijke te beperken en om proeven op primaten geleidelijk te verbieden.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er 84 erkende instellingen. 36 ervan behoren toe aan de UCL, 24 aan de ULB, 22 aan de VUB en 2 aan het CODA-WIV¹. Er zijn geen industriële toepassingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Toch moet men vaststellen dat, ondanks de verschillende maatregelen die worden genomen om het aantal dierproeven te verminderen, te verfijnen en te vervangen, het aantal erkende instellingen dat in 2016 dieren voor proeven heeft gebruikt nagenoeg hetzelfde is gebleven als in 2015 (84 erkende instellingen in 2015). In 2016 heeft 17 % van de erkende instellingen geen proeven op dieren verricht².

Op dezelfde wijze heeft men in 2016 een *status quo* van het totaal aantal gebruikte dieren (92.292) ten opzichte van 2015 (91.124) vastgesteld, waarvan 0,5 % hergebruikte dieren waren³.

De belangrijkste proefgebieden waren het **fundamenteel onderzoek** (69,99 % van de gebruikte dieren in 2016 tegenover 68,75 % in 2015), de **reglementaire testen en routineproductie** (16,00 % van de gebruikte dieren in 2016 tegenover 14,89 % in 2015) en het **toegepast onderzoek** (11,35 % van de gebruikte dieren in 2016 tegenover 13,31 % in 2015).⁴

¹ CODA : Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie, federale wetenschappelijke instelling, en WIV : Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid, beiden gevestigd in Elsene.

² Statistieken i.v.m. het gebruik van proefdieren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2016, Infofiches dierenwelzijn, Leefmilieu Brussel.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

De nota die de Raad ter advies wordt voorgelegd, bevat cijferdoelstellingen die ertoe strekken om het aantal dierproeven tegen 2025 te verminderen. De doelstellingen verschillen naargelang het omzogenen veiligheidstesten, fundamenteel onderzoek en toegepast onderzoek en tot slot de categorie onderwijs en opleiding gaat.

Soort test	Aandeel in totaal aantal dierproeven	Streefcijfer	Horizon
Veiligheidstesten	16 %	Volledige afbouw	2025
Fundamenteel onderzoek	70 %	Te bepalen in overleg, per deeldomein	Te bepalen, eerste inzicht : 2045
Toegepast onderzoek	11,36 %	Te bepalen, voorstel : 20 % afbouw	2025
Onderwijs	2,64 %	Volledige afbouw	2025

Advies

1. Algemene beschouwingen

De Raad is voorstander van de vermindering van het onderzoek met proefdieren en van de toepassing van het beginsel van de « drie V's » (*vervanging, vermindering en verfijning*).

De Raad benadrukt dat er vandaag al op grote schaal alternatieven voor dierproeven worden gebruikt en dat dit gebruik, dat voortdurend evolueert, in cijfers zou moeten worden vertaald.

Aldus is **de Raad** van mening dat het beter is om innoverende proefdiervrije methodes te bevorderen, dan wel om onderzoek waarbij proefdieren zijn betrokken, te bestraffen. Dit laatste is immers nog steeds noodzakelijk om vooruitgang te boeken in het onderzoek naar nieuwe behandelingen tegen mogelijk dodelijke ziektes.

De Raad vindt het echter niet realistisch om vaste doelen, noch vaste termijnen te stellen. De snelheid waarmee alternatieven zich ontwikkelen en bekrachtigen, is immers onzeker.

De Raad is voorstander van een afbouw « voor zover mogelijk », waarbij rekening wordt gehouden met de beschikbaarheid van alternatieven en met de aanvaarding ervan door de internationale overheden.

De Raad stelt voor dat de Brusselse lokale Ethische commissies of de Ethische commissie van het WIV zouden kunnen waken over de gestage vooruitgang die op dit vlak wordt verwacht.

Tot slot wijst **de Raad** op het belang van samenwerking en overleg, zowel op het nationaal en Europees als op het internationaal vlak, teneinde de wetenschappelijke activiteit op het gewestelijk grondgebied te versterken en de impact van dergelijke doelstellingen te verkleinen voor wat de toekomstige vestiging van ondernemingen en de ontwikkeling van de wetenschappelijke activiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft.

2. Bijzondere beschouwingen (gebaseerd op wetenschappelijke adviezen die de Raad heeft ingewonnen)

2.1. Aangaande de doelstellingen inzake verminderingen van het aantal dierproeven

2.1.1. Ten aanzien van de veiligheidstesten

Voor **de Raad** lijkt de eerste doelstelling inzake volledige afbouw van de "veiligheidstesten" tegen 2025 niet realistisch.

De Raad wijst in dat opzicht op het antwoord van de Europese Unie op het Europees burgerinitiatief « Stop vivisectie »⁵ :

*« Ondanks aanzienlijke vooruitgang in de ontwikkeling van alternatieve benaderingen zijn er nog steeds belangrijke wetenschappelijke uitdagingen voor de complexere eindpunten van fundamenteel en toegepast onderzoek, farmaceutische productontwikkeling en het testen van de veiligheid van stoffen. **Alternatieve oplossingen zijn vaak niet voorhanden** wanneer de toxicologische of fysiologische processen en mechanismen onvoldoende worden begrepen of heel complex zijn. De volledige vervanging van onderzoek op dieren is gezien de noodzaak om tegelijkertijd een hoog niveau van bescherming van de gezondheid van mens en dier en voor het milieu te handhaven momenteel dus niet mogelijk ».*

Bijgevolg geeft **de Raad** aan dat geen enkele recente methodologische of wetenschappelijke vooruitgang het vandaag toelaat om de in de nota vermelde doelstellingen te behalen.

De Raad benadrukt eveneens het verschil tussen de eigenlijke veiligheidstest, die ertoe strekt om het aspect « veiligheid » te bestuderen (in 2016 15% van de testen die bij het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid werden verricht), en de veiligheidstest die ertoe strekt om het « potentieel » van het vaccin te evalueren (in 2016 85% van de testen die bij het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid werden verricht). Deze laatste is immers het resultaat van complexe interacties tussen cellulaire en moleculaire componenten van het immuunsysteem, die moeilijk te modelleren zijn zonder onderzoek op dieren. Het is dus eenvoudiger om alternatieven voor de eigenlijke veiligheidstesten te ontwikkelen.

Tevens vestigt **de Raad** de aandacht op het feit dat 98% van de veiligheidstesten in Brussel door het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid worden verricht en dat deze volledige afbouw tegen 2025 een grote impact op de activiteiten van het Instituut zou hebben.

Tot slot verontrust **de Raad** zich over de commercialisering van vaccins zonder het uitvoeren van dierproeven in 2025, alsook over de grote impact op het concurrentievermogen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

⁵ Europese Commissie, mededeling van de Commissie over het Europees burgerinitiatief « Stop Vivisectie » Brussel, 3.6.2015 C(2015), 3773 final.

2.1.2. Ten aanzien van het fundamenteel onderzoek

De Raad geeft aan dat de datum van 2045 voor de afbouw van het fundamenteel onderzoek op een willekeurige manier lijkt te zijn vastgesteld.

2.1.3. Ten aanzien van het toegepast onderzoek

De Raad geeft aan dat het gevraagde cijfer van 20 % tegen 2025 op een willekeurige manier lijkt te zijn bepaald.

Opdat deze doelstelling realistisch zou zijn, zou men immers een correlatie tussen de doelstelling en de middelen tot stand moeten brengen. Men zou de graad van investering in alternatieven moeten evalueren om tot een vermindering van 20 % in 2025 te komen. Alleen deze evaluatie zou het toelaten om te stellen dat de doelstelling budgettair haalbaar is.

2.2. Aangaande de steunmaatregelen die de overheid zou kunnen voorstellen

De Raad meent dat de beste manier om het gebruik van proefdieren blijvend te laten verminderen erin bestaat om een positieve benadering aan te nemen en om via onderzoeksbeurzen en studiesubsidies (*grants*), opleiding van operatoren tot alternatieven en toegang tot kwaliteitsvolle gegevensbanken, proefdiervrije methoden te blijven stimuleren.

*
* *